

12.

Postawa altruistyczna

I. PROSPEKT WARTOŚCI

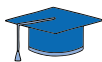
1.1. CEL OGÓLNY

Rozwój społeczny

1.2. CEL SZCZEGÓŁOWY

Umiejętność współżycia z ludźmi

1.3. CEL WYCHOWAWCZY

Kształtowanie cnót społecznych

1.4. PROPONOWANE TEMATY

- Człowiek jest istotą społeczną i może się rozwijać prawidłowo jedynie w społeczeństwie.
- Postawa altruizmu może wyrażać się w poświęceniu dobra osobistego na rzecz dobra społecznego, a także w odwadze zaangażowania się w obronę słusznych praw bliźniego.
- Czy potrafisz poświęcić swój czas potrzebującemu?

1.5. ZADANIA DLA UCZNIA, SAMOWYCHOWANIE

Normy

- Miłość jest bezinteresownym służeniem drugiej osobie.
- Im bardziej człowiek realizuje się przez bezinteresowny dar z siebie, tym bardziej staje się wolny; im bardziej poddaje się dążeniom egoistycznym, tym bardziej zniewala siebie i innych.
- Wychowanie indywidualistyczne sprzyja samorealizacji bez pomocy lub kosztem innych ludzi. Konsekwencją tego jest samotność, wyobcowanie, izolacja.

Zasady

- Uczę się przełamywać nieśmiałość i wygodnictwo, i wychodzę naprzeciw problemom innych ludzi.
- Pomagam, na ile mogę, moim kolegom w ich trudnościach.
- Dzielę się z innymi moimi talentami, umiejętnościami, wiedzą czy dobrami materialnymi.
- Uczę się rezygnować z moich zachcianek, interesów lub planów na rzecz drugiego.

1.6. ZADANIA DLA RODZICÓW

Normy

- Kształtowanie w dziecku postaw altruistycznych jest podstawą jego poprawnego współżycia z innymi.
- Okazywanie dziecku miłości przez rodziców kształtuje u niego pozytywny stosunek do innych ludzi.
- Rodzina stanowi grupę społeczną, w której dziecko przyswaja sobie normy społeczne, zasady współżycia i współdziałania.

Zasady

- Czuję się odpowiedzialny za wszechstronny rozwój całej rodziny.
- Mój stosunek do dzieci powinien być pełen serdeczności, zaufania, delikatności i uprzejmości.
- Wymagam od młodego człowieka postawy pomocniczości oraz altruizmu i jednocześnie sam jestem przykładem poświęcenia i oddania wobec mojego dziecka.

1.7. ZADANIA DLA SZKOŁY, WYCHOWAWCY

Normy

- W procesie kształcenia ogromną rolę odgrywa wychowanie postaw społecznych: współdziałania, życzliwości, sprawiedliwości oraz altruizmu.
- Odpowiedzialność nauczyciela za wychowanie ucznia ma znaczenie w dalszym życiu wychowanka.
- Wychowanie do wartości musi być połączone ze świadectwem własnego życia.

Zasady

- Kształtuję u uczniów postawę otwartości i wrażliwości na potrzeby innych ludzi.
- Zachęcam uczniów do wzajemnej pomocy i bezinteresownego dzielenia się swoimi zdolnościami, talentami, umiejętnościami i rzeczami materialnymi.
- Czuwam nad tym, aby między wychowankami nie było niezdrowego współzawodnictwa.

1.8. SPOSÓB REALIZACJI

Praktycznym wymiarem postawy altruistycznej jest zaangażowanie się uczniów (indywidualne lub grupowe) w różne formy wolontariatu. Mogą to być zajęcia z dziećmi przebywającymi w domach dziecka, pomoc w odrabianiu lekcji w świetlicach, czy też odwiedzanie dzieci w hospicjach.

1.9. OSIĄGNIĘCIA, EFEKTY

Altruistyczne wyjście naprzeciw drugiemu człowiekowi wyrzywa człowieka ze zbytnej koncentracji na własnych problemach, które są częstą przyczyną smutku, zniechęcenia i depresji. Świadcząc bezinteresownie dobro bliżnim, człowiek zjednuje sobie przyjaciół, buduje pozytywne i harmonijne więzi międzyludzkie.

1.10. ZAGROŻENIA

Nie zawsze młody człowiek uświadamia sobie istotę postawy altruistycznej. Istnieje zagrożenie zatracenia się w postawie altruistycznej. Taki człowiek obwinia siebie za wszelkie zło wokół siebie i czuje się powołany do jego naprawy.

Problemy innych przedkłada nad swoje obowiązki i prawa. Zagrożeniem dla zdrowej postawy altruistycznej jest postawa konformizmu, gdy człowiek zgadza się bezkrytycznie z zasadami i normami dla własnej wygody, nie angażuje się w pomoc drugiemu. W imię utrzymania własnego stanu posiadania (stanowiska, dóbr materialnych, sławy, dobrego imienia) rezygnuje z uczciwości, szczerości i prawdy, podporządkowuje swoje myślenie i działania tym, od których zależy jego stanowisko. Takie postępowanie sprzyja wykształceniu się postawy egoistycznej – kierowanie się tylko własnym dobrem. Kolejnymi zagrożeniami są: postawa uniku – wycofywania się od odpowiedzialności oraz działania na rzecz innych z lęku, by się nie narazić na ewentualne trudności. Skutkiem takich zachowań jest otępienie, brak przyjęcia konkretnego stanowiska oraz zobojętnienie na sprawy drugiego człowieka.

II. PEDAGOG

2.1. TREŚĆ MATERIAŁU

Postawa altruistyczna to, w skrócie, poświęcenie się dla dobra innej jednostki, innego człowieka. Taka postawa, niejednokrotnie wymaga dużej odwagi. Pomaga w relacjach międzyludzkich i w zacieśnianiu więzi. Poza tym tak właśnie rodzą się bohaterowie. Osoba altruistyczna to osoba szlachetna i gotowa do niesienia bezinteresownej pomocy bliźnim. Takie zachowanie jest bardzo trudne do osiągnięcia, zwłaszcza w czasach, w których obecnie żyjemy. Jednak jest to postawa ze wszech miar godna do naśladowania.

2.2. LITERATURA WYBRANA Z KOMENTARZEM

Igrzyska śmierci to pierwszy tom trylogii napisany przez Suzanne Collins i wydany po raz pierwszy w 2008 roku w Stanach Zjednoczonych. Jest to powieść z popularnego obecnie gatunku science-fiction. W książce mamy bardzo dobrze oddane schematy totalitarnego państwa, które rządzi silną ręką nad podległymi mu dystryktami. Głównym tematem są zawody tzw. Głodowe Igrzyska. Każdy dystrykt musi wystawić dwóch uczestników, którzy walczą na śmierć i życie, aż zostanie tylko jeden zwycięzca. Jest to próba zastraszenia poszczególnych dystryktów, a także pewna forma rozrywki dla lojalnych obywateli Kapitolu.

Nadeszła pora na losowanie. Effie Trinket jak zwykle oznajmia: „Damy mają pierwszeństwo!” i podchodzi do kuli z nazwiskami dziewcząt. Sięga do środka, głęboko zanurza rękę i wyławia karteczkę. Publiczność zgodnie wstrzymuje oddech, można by usłyszeć odgłos upuszczanej szpilki. Robi mi się niedobrze, z desperacką nadzieją powtarzam w myślach, że to nie ja, nie ja, nie ja.

Effie Trinket wraca na mównicę, wygładza papierek i głośno odczytuje nazwisko. To nie ja.

To Primrose Everdeen. [...]

Z pewnością nastąpiła pomyłka. To nie może być prawda. Kartka Prim była jedna na wiele tysięcy! Prawdopodobieństwo jej wylosowania graniczyło z niemożliwością, więc nawet się nie martwiła. [...]

– Prim! – Z mojego gardła wydobywa się stłumiony okrzyk, mięśnie odzyskują sprawność. [...] Doganiam Prim w chwili, gdy ma wejść na schody. Jednym ruchem ręki zagarniam ją za siebie.

– Zgłaszam się na ochotnika! – dyszę. – Chcę być trybutem!

S. Collins, *Igrzyska śmierci*, wyd. Media Rodzina, Poznań 2012, s. 24-26.

Postawa altruistyczna to działanie na korzyść innych. I taką właśnie postawę wykazuje Katniss Everdeen. W wyniku losowania, jej młodsza siostra została wybrana do roli trybuta na Igrzyskach. Katniss nie mogła się z tym pogodzić i poświęciła się, zgłaszając się jako ochotniczka, choć zdawała sobie sprawę, że prawdopodobnie już nie wróci i nie ujrzy bliskich. Było to zachowanie godne pochwały.

III. NAUCZANIE RELIGIJNE

3.1. NAUCZANIE PAPIESKIE

Jan Paweł II, *Bądźcie poszukiwaczami, świadkami i głosicielami prawdy Chrystusa. List do młodzieży Rzymu*, 8.09.1997, w: tegoż, *Dzieła zebrane*, t. 3, *Listy*, Wydawnictwo M, Kraków 2007, s. 445-446.

Zwracam się szczególnie do was, młodzi chrześcijanie. Bądźcie świadkami Chrystusa przede wszystkim wśród swoich rówieśników. Zmartwychwstały wzywa was, byście nawiązywali przymierze z Nim i między sobą nawzajem, aby nadać miastu kształt bardziej sprawiedliwy, wolny i chrześcijański. Bądźcie twórcami tego przymierza w relacjach z innymi młodymi, w życiu rodzinnym, w swoich dzielnicach, szkołach i uniwersytetach, w miejscach pracy, w ośrodkach sportu i zdrowej rozrywki. Nieście nadzieję i otuchę tam, gdzie panuje rezygnacja i cierpienie. Niech każdy z was będzie gotów okazać życzliwość i pomoc tym, którzy pragną przybliżyć się do wiary i do Kościoła.

Wolontariat, będący niezastąpionym bogactwem społeczeństwa, oznacza nie tyle dawanie rzeczy, ale dawanie samych siebie, niosąc konkretną pomoc najbardziej potrzebującym. [...] Św. Paweł w mowie pożegnalnej do starszych Efezu przypomina prawdę, którą wyraził Jezus: „Więcej szczęścia jest w dawaniu aniżeli w braniu” (Dz 20,35). Drodzy przyjaciele, to jest logika daru, logika często lekceważona [...]: służenie swoim czasem, swoimi umiejętnościami i kompetencjami, swoim wykształceniem, swoją wiedzą fachową; jednym słowem, poświęcanie drugiemu uwagi, nie oczekując niczego w zamian na tym świecie [...]. Postępując w ten sposób, nie tylko wyświadcza się dobro drugiemu, ale odkrywa się głębokie szczęście, zgodnie z logiką Chrystusa, który oddał całego siebie. Rodzina jest

pierwszym miejscem, w którym człowiek doświadcza bezinteresownej miłości; a kiedy tak nie jest, rodzina się wynaturza, popada w kryzys. To, co przeżywa się w rodzinie, poświęcanie się bez reszty dla dobra drugiego, ma fundamentalne znaczenie wychowawcze, pozwalając nauczyć się przeżywać po chrześcijańsku także relację z kulturą, wolontariat i pracę. [...] Bezinteresowności nie nabywa się na rynku ani nie można jej nakazać prawem. A jednak zarówno gospodarka jak i polityka potrzebują bezinteresowności, osób zdolnych do obdarowywania się nawzajem.

Benedykt XVI, *Ewangelia daru i bezinteresowności*, Watykan, 19.05.2012, [online:] https://opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/benedykt_xvi/przemowienia/laikat_19052012.html [dostęp: 15.02.2021].

3.2. PISMO ŚWIĘTE

Do tego zaś, który Go zaprosił, rzekł: „Gdy wydajesz obiad albo wieczerzę, nie zapraszaj swoich przyjaciół ani braci, ani krewnych, ani zamożnych sąsiadów, aby cię i oni nawzajem nie zaprosili, i miałbyś odpłatę. Lecz kiedy urządzasz przyjęcie, zaprosz ubogich, ułomnych, chromych i niewidomych. A będziesz szczęśliwy, ponieważ nie mają czym tobie się odwdzińczyć; odpłatę bowiem otrzymasz przy zmartwychwstaniu sprawiedliwych”.

Łk 14,12-14;
por. Mt 5,38-48; J 4,10-12.

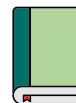

3.3. KATECHIZM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

Rodzice pierwsi są odpowiedzialni za wychowanie swoich dzieci. Wypełniają tę odpowiedzialność najpierw przez założenie ogniska rodzinnego, w którym panuje czułość, przebaczenie, szacunek, wierność i bezinteresowna służba. Dom rodzinny jest właściwym miejscem kształtowania cnót. Wychowanie to wymaga nauczania się wyrzeczenia, zdrowego osądu, panowania nad sobą, które są podstawą wszelkiej prawdziwej wolności. Rodzice powinni uczyć dzieci podporządkowywać wymiary materialne i instynktowne wymiarom wewnętrznym i duchowym. Na rodzicach spoczywa poważna odpowiedzialność za dawanie dobrego przykładu swoim dzieciom. Jeśli potrafią przyznać się przed nimi do swoich błędów, będą mogli lepiej kierować dziećmi i je poprawiać [...].

KKK 2223;
por. 1829; 1939.

IV. LITERATURA

- Aronson E., Aronson J., *Człowiek – istota społeczna*, tłum. J. Radzicki, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2011.
- Benedykt XVI, *Ewangelia daru i bezinteresowności*, Watykan, 19.05.2012, [online:] https://opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/benedykt_xvi/przemowienia/laikat_19052012.html [dostęp: 15.02.2021].
- Collins S., *Igrzyska śmierci*, tłum. M. Hesko-Kołodzińska, P. Budkiewicz, wyd. Media Rodzina, Poznań 2012.
- Fedeli M., *Temperamenty. Charaktery. Osobowości. Profil medyczny i psychologiczny*, tłum. P. Graczykowski, K. Trojan, Wydawnictwo WAM, Kraków 2003.
- Jan Paweł II, *Bądźcie poszukiwaczami, świadkami i głosicielami prawdy Chrystusa. List do młodzieży Rzymu*, 8.09.1997, w: tegoż, *Dzieła zebrane*, t. 3, *Listy*, Wydawnictwo M, Kraków 2007, s. 443-446.
- Jan Paweł II, *List Gratissimam sane do rodzin z okazji Roku Rodziny 1994*, w: tegoż, *Dzieła zebrane*, t. 3, *Listy*, Wydawnictwo M, Kraków 2007, s. 358-399.
- Jarosz M., *Interpersonalne uwarunkowania religijności*, wyd. Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 2003.
- Kongregacja Nauki Wiary, *Katechizm Kościoła Katolickiego*, wyd. Pallottinum, Poznań 2002.
- Łobocki M., *Altruizm a wychowanie*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 1998.
- Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu. Biblia Tysiąclecia*, wyd. Pallottinum, Poznań 2012.
- Śliwak J., *Osobowość altruistyczna. Osobowościowe korelaty altruizmu. Psychologiczne badania empiryczne*, wyd. RW KUL, Lublin 2001.
- Tillmann K.J., *Teorie socjalizacji. Społeczność, instytucja, upodmiotowienie*, tłum. G. Bluszcz, B. Miracki, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005.
- Wojtyła K., *Osoba i czyn oraz inne studia antropologiczne*, wyd. Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 2019.